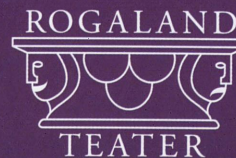

VINTER

av Jon Fosse

Intimscenen

v e l k o m m e n

Kjære publikum!

Det er en glede å kunne invitere til sesongåpning med urpremiere på Jon Fosses *Vinter*.

Det sjette bud - du skal ikke drive hor - var noe av inspirasjonen for Jon Fosse da Rogaland Teater og Stavanger 2000 ba ham skrive et nytt stykke.

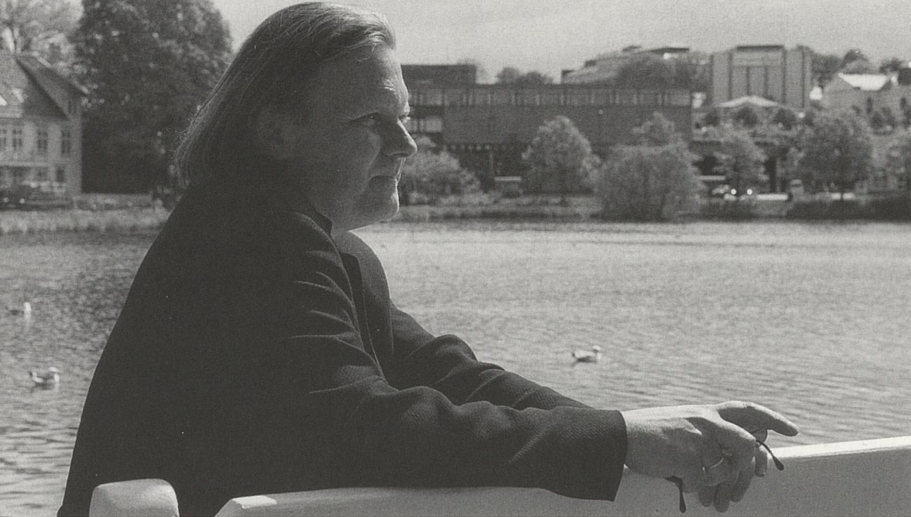
Det er umulig å skrive dramatikkk uten å berøre ett eller flere av budene, og det er umulig som menneske å leve livet uten hver dag å måtte forholde seg til ett eller flere av dem.

Jon Fosse sier selv at det er et stykke med høy gjenkjennelsesfaktor, og med den uttalelsen fra forfatterens side, ønsker jeg dere velkommen til Intimscenen.

Vel møtt i teatret!

Ingjerd Egeberg
teatersjef

Jon Fosse

i samtale med Michael Evans

I romanen Melancholia lar du Vidme, ein "passeleg mislykka" forfattar som elles liknar svært på deg, tenkje følgjande om det å skrive: "Dersom ein avgrensar seg nok, arbeider seg avgrensa og djupt

nok ned, vil ein, berre ein kjem langt nok inn, djupt nok ned, sjå noko dei fleste andre ikkje har sett", og det er "glimt av det guddommelege". Dei fleste av teaterstykkene dine er bygde opp kring få personar i eitt rom og handlinga spenner over nokre få timar i deira liv. Stykkene er altså like avgrensa som ein tragedie av Racine eller Ibsen. Skriv du slik med vilje? I det heile: kor mykje tenkjer du ut, før du tar til å skrive?

Teaterstykkene mine er lite "tenkte". Då eg skreiv det første stykket, Nokon kjem til å komme (1992), hadde eg ikkje særleg mange klare tankar før eg begynte å skrive. Men eg visste at eg ikkje ville skrive "eksperimentelt", men heller klart og avgrensa. Elles kan eg seie at skriveprosessen varierer frå stykke til stykke. Nokon gonger sett eg meg ned og skriv i veg berre – lar stoffet utvikle seg etter kvart, finne sin eigen logikk. Nokon kjem til å komme og Sonen blei til på denne måten. Men Natta syng sine songar blei til etter ein helt annan prosess. Der skreiv eg først den lange scenen i slutten, der den unge mannen skyt seg, så opningsscenen mellom han og kona, så fylte eg ut resten.

Men ein ting er likt frå gong til gong: til å begynne med, når ein skriv, ligg alle mulighetene opne – du kan gjere kva du vil. Men etter kvart som du skriv, lukkar stykket seg meir og meir – rundt seg sjølv. Til slutt er stykket det det er, og ikkje noko anna. Det må vere ei innsikt eller ein tvang i det, skal det vere godt. Det må kjennast nødvendig.

Etter kvart som du skriv, lukkar stykket seg meir og meir – rundt seg sjølv. Til slutt er stykket det det er, og ikkje noko anna. Det må vere ei innsikt eller ein tvang i det, skal det vere godt. Det må kjennast nødvendig.

Å skrive er for meg ein prosess som er veldig lite bevisst. Eg skriv i veg og på eit eller anna punkt seier det klikk. Då er det min jobb å være sekretær. Min jobb då er å skrive det ned før eg gløymer det. Etterpå, derimot, når eg ser på det eg har skrive, då er det sjølvsagt ganske bevisst. Men ikkje når eg skriv – det fører berre galt av stad. Som dei gongene er har forsøkt å skrive ut frå eigne, direkte erfaringar: då blei det berre smått, privat, og pinleg.

Å skrive er for meg ein prosess som er veldig lite bevisst. Eg skriv i veg og på eit eller anna punkt seier det klikk. Då er det min jobb å være sekretær. Etterpå, derimot, når eg ser på det eg har skrive, då er det sjølvsagt ganske bevisst. Men ikkje når eg skriv – det fører berre galt av stad.

Når veit du at du har skrive noko godt?

Mellom anna når det oppstår noko som ikkje fanst før. Viss eg for eksempel skriv eit dikt, og det diktet liknar svært på eit dikt av Olav H. Hauge, så er det diktet eg har skrive eit dårleg dikt, fordi det fanst før. Sånn er det også med teaterstykket: viss det liknar for mykje på det eg eller ein annan har skrive, eller for mykje på livet for den saks skyld, då er det dårleg. Då fyller ikkje stykket den plassen det skulle. Då er det ikkje noko i seg sjølv. Dette gjeld for all skriving, men i tillegg må ein teatertekst ha ein slags konsentrasjon av kraft eller energi, og den konsentrasjonen må vere ganske stort – nok til å halde gjennom ei heil forestilling. Dette kan ein oppnå gjennom fortetting, avgrensing.

Kva syns du om teater som kunstform?

Ofte er det slik at teatret slår seg til ro med å ikkje vere kunst, men underhaldning, og det er greitt nok. Men teater kan også vere ei seriøs kunstform. Når det fungerer, er det den kunstforma eg får mest ut av. Det som gjer teater godt, er den magiske augneblinken. Då går det ein engel gjennom rommet, som teaterfolk i Polen seier det. Det har med energien, forståinga, forsoninga å gjere. Då er det nesten som om det heilage kjem på besøk. Ein roman kan veldig god, men aldri så nærverande som

når ei teaterforestilling riktig tar av.

Er du fornøgd med oppsetjingane stykka dine har fått? Ein romanforfattar er totalansvarleg for det endelege produktet, men ein teaterdiktar må jo vente seg litt av kvart, eller kva?

Stort sett har det gått bra. Ein av grunnene, trur eg, er at dei fleste som jobbar med stykka mine vil det sjølve, ja stundom har dei arbeidd hardt for å få lov til det. Dette er eit godt utgangspunkt.

Hender det at ei oppsetjing tilfører noko nytt til stykket ditt, eller ligg det der i stykket, alt sammen, frå før?
Det hender heile tida at oppsetjinga tilfører stoffet noko som slett ikkje var der i utgangspunktet. Og dette likar eg godt. Av og til kan ein lure på om eg ikkje er ein genuin teaterdiktar: eg får jo glede av å sjå den forvandlinga som teksten går gjennom. Ofte blir det bra, sjølv om det blir bra på ein annan måte enn eg hadde tenkt meg det. For å trivast som teaterdiktar, må ein få ein slags glede over at ting bevegar seg, flyttar på seg. Viss du ikkje kan like det, vil det irritere deg grusamt å sjå stykka dine sett opp.

Men det høyrer også med til historia at norsk teater plar ikkje endre så mykje i tekstane dine som i andre nye stykke. Eg skulle til å seie at vi ikkje endrar eit komma, men du skriv jo utan komma, i alle fall i teatertekstane. Dette er veldig uvanleg hos oss.

Ja, eg trur at stykka mine er veldig tette og faste. Dei kan tåle mykje utan å misse eigenarten sin. Tekstane mine tåler litt av kvart – dei kan spelast både som komediar og tragediar utan å misse sjela, for å seie det slikt.

Så kanskje ein av grunnane til at vi ikkje klussar med tekstene, er at dei er så opne –
Kanskje det, ja.

Ein annan grunn kan vere den høge graden av musikalitet i orda dine. Ein fransk kritikar samanlikna dialogane i Nokon kjem til å komme med Bach. Eg tippar at du lyttar mykje til musikk.

No skal du høyre. Eg høyrde mykje musikk, men det var før. Frå eg var 12 år til eg var ca 16, spelte eg gitar, og livet dreidde seg berre om musikk. Men så sa det stopp. Eg hadde høyrte nok, og eg høyrde omtrent ikkje på musikk før i det siste. På denne turen til Stavanger har eg med meg ein speledåse-ting, for første gong.

Kva lyttar du til?
Bach.

© Michael Evans 2000

Jon Fosse blei fødd i 1959 i Haugesund, men med oppvekst i Hardanger. Han har dei siste tjue åra hovudsakleg vore busett i Bergen. Han er cand.philol. med hovudfag i allmenn litteraturvitskap og underviste i fleire år ved Skrivekunstakademiet i Hordaland. Dei siste fem åra har han utelukkane livnært seg ved eiga litterær verksemd. Fosse har mottatt ei rad litterære stipend og prisar, sist Ibsenprisen for skodespelet Namnet og Melsomprisen for romanen Melancholia I, og bøkene og teaterstykkane hans er omsette til ei rad språk.

Jon Fosse

- på gang høsten 2000

Vinter

Rogaland Teater 08.09.00

Barnet

Thalia Theater, Hamburg nov.00

Besøket

Den Nationale scene, Bergen

Draum om hausten

Schaubuhne, Berlin

Odense Teater

København

Aristas Unidos, Lisabon

Frankrike

Ettermiddag

Scenskolan, Stockholm

Ein sommars dag

Palace Theatre, London

Lausanne, Sveits

Melancholia

Paris

Mor og barn

Teater Giljotin, Stockholm

Litauen

Namnet

Polska televisjonen

Salzburger Festspielen

Schaubühne Berlin 02.10.00

Kanja Stadsteater, Finland

Teater Zep, Amsterdam

Düsseldorf Schauspielhaus 15.09.00

Theater Freiburg 16. 12.00

Theater Münster

Theater Graz

Theater Heidelberg

Bremen 27.10.00

Bonn 29.04.01

St. Etienne, Frankrike

Natta syng sine songar

Teater Zep, Amsterdam

Schauspielhaus Zurich 27.09.00

Nokon kjem til å komme

Estland

Hellas

Brüssel

Albania

Og aldri skal vi skiljast

Ung scene, Folketeatret, København

Connemara, Irland

St. Etienne, Frankrike

Tsjekkia

Sonen

Frankrike

Annet

Italia

Slovenia

Bibliografi

PROSA

Raudt, svart. Roman 1983
Stengd gitar. Roman 1985, 1992, 1997
Blod.Steinen er. Forteljing 1987
Naustet. Roman 1989, 1991, 1997, 1998
Flaskesamlaren. Roman 1991
Bly og vatn. Roman 1992
To forteljingar. 1993
Prosa frå ein oppvekst. Kortprosa 1994
Melancholia I. Roman 1995, 1997
Melancholia II. Roman 1996, 1997
Eldre kortare prosa med 7 bilete av Camilla
Wærenskjold. 1998
Morgon og kveld. Roman 2000

LYRIKK

Engel med vatn i augene. Dikt 1986
Hundens bevegelsar. Dikt 1990
Hund og engel. Dikt 1992
Dikt 1986-1992. Revidert samleutgåve 1995, 1997
Nye dikt 1991-1994. 1997

DRAMATIKK

Og aldri skal vi skiljast. Skodespel 1994
Namnet. Skodespel 1995, 1998
Nokon kjem til å komme. Skodespel 1996
Barnet / Mor og barn / Sonen. Tre skodespel 1997
Gitarmannen. Monolog 1997
Natta syng sine songar / Ein sommars dag. To skodespel
1998
Teaterstykke 1. 1999
Deaum om hausten. Skodespel 1999
Vinter. Skodespel 2000

ESSAYS

Frå telling via showing til writing. 1989
Gnostiske essay. 1999

BARNELITTERATUR

Biletbøker
Uendeleg seint (ill.av Alf-Kåre Berg). 1989
Kant (ill.av Roj Friberg). 1990
Vått og svart (ill. av Akin Düzakin). 1994
Fablar
Nei å nei. Hundemanuskripta 1. 1995
Du å du. Hundemanuskripta 2. 1996
Fy å fy. Hundemanuskripta 3. 1997
Forteljing for barn
Dyrehagen Hardanger. 1993

ANNA

Olav H. Hauges poetikk. 1995
Poetisk modernisme. Redigert av Jon Fosse, Ragnar
Hovland, Eva Jensen, Per Olav Kaldestad og Finn
Øglænd, 1995
Prosa. Jon Fosse og Karl Seglem, CD-ROM, 1996

UROPPFØRINGAR AV SKODESPEL

Og aldri skal vi skiljast. Den Nationale Scene 1994
Namnet. Den Nationale Scene 1995
Nokon kjem til å komme. Det Norske Teatret 1996
Barnet. Nationaltheatret 1996
Mor og barn. Nationaltheatret 1997
Sonen. Nationaltheatret 1997
Natta syng sine songar. Rogaland Teater 1997
Ein sommars dag. Det Norske Teatret 1999
Vinter, Rogaland Teater 1999

VINTER

av Jon Fosse

Instruktør: Marit Grønhaug
Scenografi: Erlend Birkeland
Lysdesign: Torill Lund
Musikk: Frode Gjerstad
Lyd: Frode Ytre-Arne

Inspisient: Anne Marthe Strand
Rekvisitør: Kari Hillesund
Sufflør: Annerut Jøner
Frisør: Inger Hermansen
Tekniker: Bjørnar Jacobsen

Premiere på Intimscenen 8. september 2000

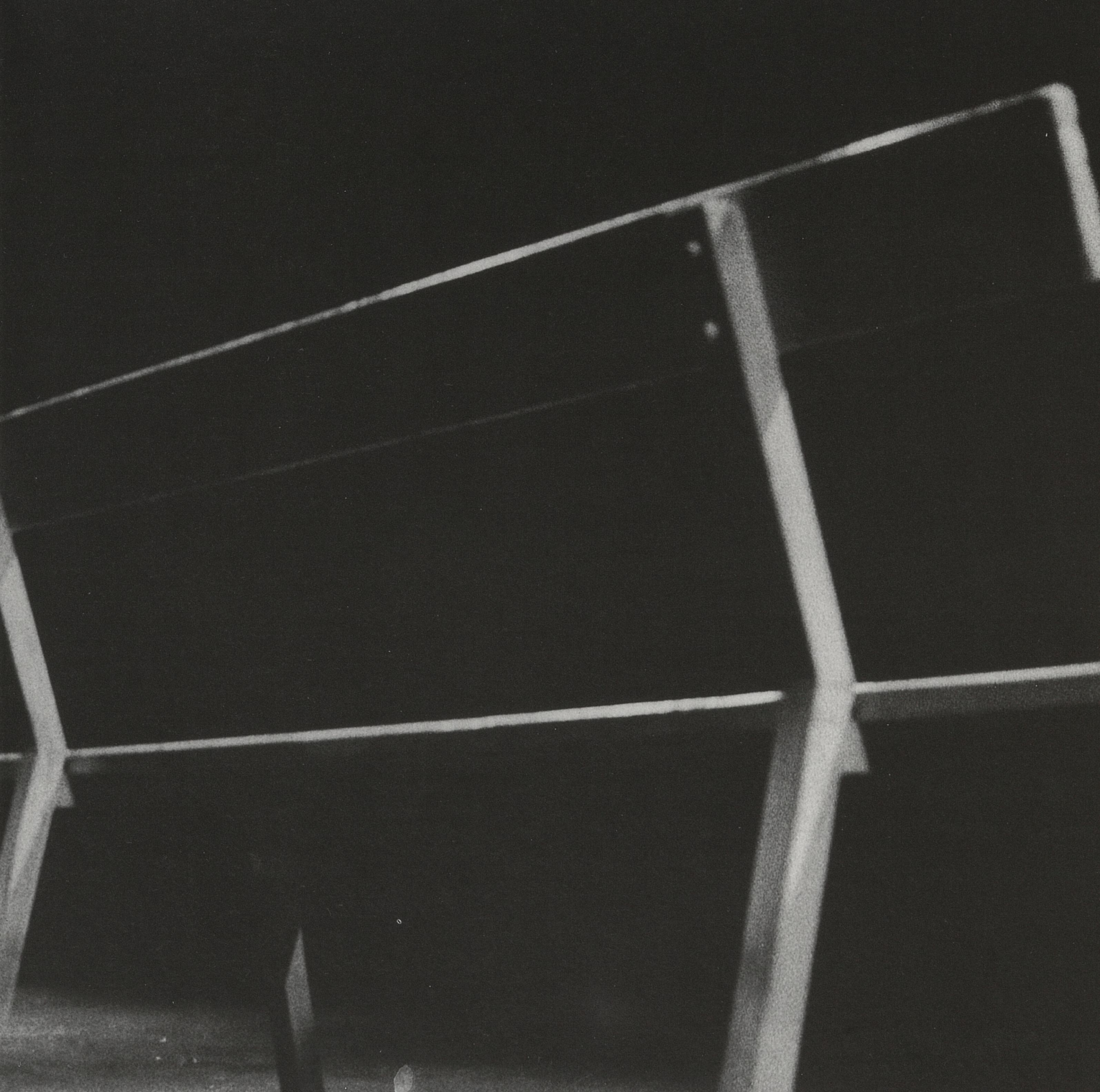
Program: Siri Gjelsvik (red.), Michael Evans,
Ingjerd Egeberg og Marit Grønhaug.
Ansvarlig utgiver: Ingjerd Egeberg
Foto: Fridtjov Såheim
Trykk: Partner Print

Mette Arnstad

Svein Harry Hauge

Om Vinter, Dekalogen og Stavanger 2000

Vinter er et bestillingsverk fra Rogaland Teater og Stavanger 2000. *Dekalogen* var rammen for bestillingen.

Ordet dekalog kommer fra gresk og betyr egentlig de ti ord, men i vår forståelse av ordet knyttes det til de ti bud. Hvilke ti bud, kan man kanskje likevel spørre seg, etter en tur innom en søkemotor på internett som gav dette resultatet: Ti bud for HTML. Batikkens ti bud. De ti bud for reisende. Ti bud for universitetsreform. LOs ti bud til Bondevik.

Opprinnelig snakker en selvsagt om de ti bud som Moses mottok på Sinaifjellet og som skulle danne grunnlagte for pakten mellom Gud og folket. De ti bud er en moralkodeks som var ment å regulere det menneskelige liv. I dag anses de som allemennyldige og gjennomsyrrer vårt samfunn på flere plan. Det nye tusenårets verdier

Da Stavanger skulle markere overgangen til et nytt tusenår, var det blant annet et ønske å sette søkelyset på fundamentale verdier i vårt samfunn, og spørre oss hvilken stilling disse har i dag, og om de fremdeles er et naturlig utgangspunkt for våre verdier. Stavanger som by har vært ideell for en slik refleksjon. Byen er kjent for å være internasjonal og dermed åpen for nye impulser. Samtidig har kirke og misjon stått som bærebjelker i vår lokale historie. Dette har samlet gitt byen et aktivt kulturliv som danner en sterk ramme rundt Dekalogen som programråde.

Symbolisk hverdag

Symbolbruken fra de ti bud er godt synlig i hverdagen. Vi ser det i billedkunst, musikk, film, teater, arkitektur og litteratur, i tillegg til dagligtale, retorikk og politikk. Bruken av bibelske symboler har en høy gjenkjennelsesfaktor og skaper identifikasjon og engasjement. To kjente bidrag til hvordan de ti bud er blitt brukt som samfunnskritiske refleksjoner kommer fra forfatteren Jens Børneboe og hans dikt *10 bud for en ung mann som vil frem i verden* og filmregissøren Kieslowskis filmatisering av de ti bud, *Dekalogen*. Dette er kun to av mange måter å gi uttrykk for sitt syn om verdifundamentet i samfunnet. Flere av prosjektene under Dekalogen-sesongen i Stavanger 2000 føyer nye bidrag til denne listen. Er de ti bud fortsatt et naturlig utgangspunkt for våre verdier?

Tusenårsmarkeringen i Stavanger starter 9.9.99 og varer ut år 2000. BYEN, HAVET og DEKALOGEN er de sentrale temaene for markeringen.

Et stykke hverdag med sterk gjenkjennelsesfaktor. Det er i hverdagen livet har sin dramatik. I de små forhold ligger kimen til det store og det fatale. Min dramatik handler om det som skjer mellom mennesker. Det skjer en rekke tilfældigheter i menneskers liv som kanskje har en tvang i seg.

Jon Fosse om "Vinter"

Hovedscenen

En midtsommernattsdrøm

Shakespeares mesterlige midtsommernattsdrøm er en samtidig komedie om kjærlighet og tilfeldighet. Alexander Mørk-Eidem har markert seg som en av landets dyktigste unge instruktører, og gir midtsommernattsdrømmen et nytt og lekent uttrykk. På scenen møter vi blant andre Kjell Stormoen og Helena af Sandeberg.

Instruktør: Alexander Mørk-Eidem
Scenograf og kostymedesigner: Erlend Birkeland
Premiere på Hovedscenen 9. september.
Forsalg nå t.o.m. 30. september
Med forbehold om endringer.

Hovedscenen

Jeppe på Berget

Historien om den drikkefeldige bonden Jeppe og hans strenge og hardtslående kone Nille har stimulert lattermusklene til folk i over 250 år! I Terje Mærlis friske bearbeidelse og regi, fremstår Holbergs komedie som en rykende fersk komedie fra vår tid. Og med Espen Hana som Jeppe og Marianne Holter som hans kone Nille, ligger alt til rette for en løyen kveld.

Instruktør: Terje Mærlis. Scenograf: Åse Hegrenes
Premiere på Hovedscenen 4. november.
Forsalg nå: 04.11 - 22.12
Med forbehold om endringer.

Barneteatret

Mowgli

Mowgli er historien om gutten som vokste opp i jungelen sammen med ulvene. Teatrets hovedscene er gjort om til en sydende jungel! Frodige farger, oppfinnsomme aper i bermudashorts, en rocka panter og en tiger i tichte striper er noen av stikkordene for årets store barneteateroppsetning, som har blitt en kjempesuksess. 20.000 billetter ble revet bort i den første spilleperioden. Nå har du sjansen på nytt!

Instruktør: Bjørn Ravn Carlsen
Scenograf og kostymedesigner: Kathrine Hysing
Nypremiere på Hovedscenen 16. september
Forsalg nå t.o.m 12. oktober
Ledige billetter!

Intimscenen

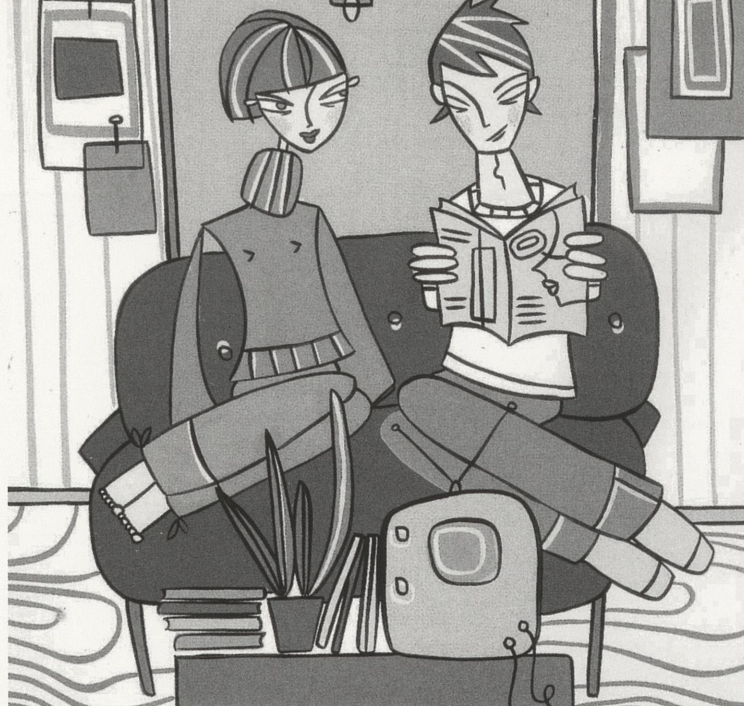

Kom tilbake, Gabriel!

To etterhvert nokså avblomstrede søstre bor på et lite tettsted i provinsen, hvor de driver en papirforretning og vokter dyden. På en tur til hovedstaden har imidlertid den yngste i all hemmelighet gått hen og forelsket seg i den falmete fløtepusen Gabriel, kaptein og direktør m.m.

Dette er utgangspunktet for et av Skandinavias mest spilte lystspill.

Instruktør: Torfinn Nag. Scenograf: Katrine Hysing
Premiere på Intimscenen 3. november.
Forsalg nå: 03.11 - 30.11
Med forbehold om endringer.

PÅ EGNE BEN

Nå kan vi tilby en skreddersydd fordelspakke til deg som er ung.

På Egne Ben omfatter blant annet vårt beste spare-og lånetilbud for deg som er under 34 år.

Du kan få 90% lån til 60% pris. Ta kontakt!

SpareBank 1 SR-Bank

www.sr-bank.no

Kultur opera tør

Sponsing er ikke et spørsmål om veldedighet, men om å forstå seg selv. Hvem er vi som selskap? Hvilke verdier er viktige for oss? Og hva slags samfunn ønsker vi å bidra til?

Elf vil være en kulturoperatør fordi vi er opptatt av å stimulere og utvikle hele individet og ikke bare fagmennesket. Vi vet hvor viktig det er at man tør stå for det man tror på. For kultur og olje har nemlig én ting felles: sannhetens øyeblikk. Før jubelen bryter løs, vet verken kunstneren eller vi om vi har truffet; enten det er publikum eller petroleum.

Elf Petroleum Norge AS
<http://www.elfep.no>

HVA SKJER PÅ ROGALAND TE

Depotbiblioteket

00sd 28 128

Ønsker du å holde deg orientert om hva som skjer på Rogaland Teater, sender vi deg gjerne vår sesongbrosjyre to ganger i året.

Ja takk, jeg ønsker å motta teatrets sesongbrosjyre.
(Vennligst benytt blokkbokstaver)

Navn:.....

tlf. privat:.....tlf. arbeid:.....

Adresse:.....

Postnr:.....Poststed:.....

e-post adresse:.....

Jeg er spesielt interessert i (kryss av):

Fyll ut kupongen og send den til oss:

norsk dramatik

moderne dramatik

klassikere

musikal

komedier

familie-/barneforestillinger

Rogaland Teater v/ salgsavdelingen, Kannikgt. 2, 4005 Stavanger

